

NOVI POČETAK U ORGANOLOŠKOME DRUŠTVU »ORGANUM«

Snježana Miklaušić-Ćeran

Čitatelji časopisa »Sv. Cecilija« mogli su redovito pratiti rad Orguljaške ljetne škole u Šibeniku čitajući kraća ili opsežnija izvješća do šeste godine održavanja u kolovozu g. 1999.¹ Završavajući prikaz rada četvrtre Orguljaške ljetne škole Božidar Grga je zaključio: »Što reći na kraju? Orguljaška ljetna škola je zaživjela u Šibeniku i odredila svoje mjesto u glazbeno-edukativnom lancu u Hrvatskoj. Kroz protekle četiri godine potvrdila je opravdanost svog postojanja. Ona uspješno povezuje svoje tri odrednice: europsku tradiciju, nacionalno stvaralaštvo i liturgijsku komponentu. Ne manje važni su i prateći sadržaji – podseminari i teorijska predavanja. Ipak, iznad svega je korist druženja. Dva tjedna u opuštenom a ipak radnom ozračju, na okupu je bilo pedesetak sadašnjih i budućih orguljaša, orguljara, organologa, zborovođa i muzikologa. Svi oni su garancija budućnosti ove škole, a na dobrobit glazbe za orgulje i glazbe uz orgulje. Zato im poželimo uspjeh.«²

Škola pred zatvaranjem

Osvrnuvši se na okrugli stol održan 31. kolovoza 1999. po završetku šeste Orguljaške ljetne škole, Božidar Grga najavio je otklanjanje uočenih propusta u radu, te potvrdu programa rada za 2000. g. na sjednici Programskoga vijeća³ ne sluteći kako će u godini 2000. Orguljaška ljetna škola biti gotovo pred zatvaranjem. Počela je tako »borba za opstanak« koja je nakon pet godina rada u smanjenom programskom opsegu završila osnivanjem udruge građana pod nazivom Organološko društvo »Organum« Šibenik u okviru kojega će biti nastavljeni dosadašnji programi nastave za učenike i studente orgulja, ali pod drugačijim uvjetima dotoka materijalnih sredstava neophodnih ponajprije za stalno održavanje orguljskog fundusa u Šibeniku, za priređivanje

predavanja, seminara i radionica za majstorsku interpretaciju glazbe za orgulje i upoznavanje sakralne glazbene prakse, za priređivanje festivala orguljske glazbe, za istraživanja povijesne građe o orguljama, za objavljivanja publikacija članova udruge, za pomoć pri objavljivanju drugim nakladnicima, i sl.⁴

Već šesta Orguljaška ljetna škola doživjela je promjene u opsegu programa, jer je zbog štednje izostao blok teorijskih predavanja. Jedini je predavač bio Mario Perestegi s, ipak, s orguljama usko povezanom temom o registriranju orgulja. U radu orguljaške ljetne škole u Šibeniku treba zabilježiti i suradnju s festivalom Dani orgulja u Istri koji se održava u Umagu od 1998. Moj susret s Božidarom Grgom urodio je početkom rada nove, Arhivističke radionice u Šibeniku u 2000. No, to nije značilo i proširenje programa, jer je uz nju to ljeto djelovala još samo Restauratorsko-orguljarska radionica. Možda je upravo to bilo razlogom što su čitatelji časopisa »Sveta Cecilija« bili uskraćeni za godišnja izvješća o radu škole, pa će se u ovome prilogu naći objedinjeni podaci o posljednjih pet godišta škole koja je opstala zahvaljujući iznimnim naporima njezinih osnivača.

Nastavak rada

U Restauratorsko-orguljarskoj radionici (voditelji orguljari Wolfgang Braun i Tihomil Horvat) nastavljeno je u 2000. proučavanje orgulja iz crkve Sv. Nikole, djela orguljara Nikole Lupinija iz g. 1640. Tijekom rastavljanja i premještanja orgulja u crkvu Sv. Duha, utvrđeno je da neki dijelovi potječu iz 16. stoljeća, čime je povijest orgulja u Šibeniku pomaknuta u razdoblje renesanse. Trebalo odlučiti o nastavku radova na obnovi jednoga, u ovome stanju zatečenog instrumenta, ili izradi dvaju instrumenata-kopija orgulja iz 16. i

17. stoljeća. Bez obzira na visinu troškova i dugotrajnost radova odlučeno je da se u crkvi Sv. Duha izrade dvoje orgulje.

Arhivistička radionica (voditelj mr. Snježana Miklaušić-Ćeran) trebala je pružiti polaznicima teorijska znanja o vrijednosti i stručnoj obradi arhivske građe, a praktičan rad je započeo na obradi građe u arhivu župe Gospe van Grada zahvaljujući susretljivosti župnika fra Nikole Ćurčija. Osobito su zanimljivi bili podaci o orguljama ili sačuvane skladbe, ali pokazalo se da je u arhivu sačuvana građa u kojoj se zrcali svakodnevni život župe, te odnos crkvene i svjetovne vlasti. Rad na obradi građe završen je g. 2003., a u pripremi je monografija-vodič kroz sačuvane spise u prigodi 400-e obljetnice župe.

Orguljašku ljetnu školu pohadalo je od 17. do 31. kolovoza 2000. tek nekoliko polaznika (Katja Krolo, Lucija Markulin, Pia Cvijanović, Pavao Mašić, Mladen Cvijanović, Josip Mihaljević, Martin Radošević i Nikola Lovrić-Caparin), a prilog koncertnome životu grada Šibenika bio je samo nastup orguljaša iz Bologne Andree Macinantia u crkvi Sv. Frane 28. kolovoza 2000.

Osmo Orguljaška ljetna škola održana je od 17. do 31. kolovoza 2001. uz pomoć Gradskoga poglavara Šibenik, Šibensko-kninske županije, Biskupskoga ordinarijata, poduzeća Rivijera d.d., Turističke zajednice Šibenik, Luke-Šibenik, Cenra za odgoj i obrazovanje omladine u Šibeniku, te Ministarstva kulture i Ministarstva prosvjete i športa⁵. Materijalna sredstva nisu bila previše izdašna, ali moglo se ipak održati više seminara. Doc. Mario Penzar i asistentica Eva Košir održali su seminar *Glazba renesanse i baroka*⁶, dok je Mario Penzar kao i ranijih godina održao seminar *Basso continuo*⁷. U okviru seminara *Pristup rukopisima iz hrvatskih glazbenih arhiva* prof. Emin Armano je

s polaznicima obradio odabrane sklade iz samostana beneditinki i franjevačkoga samostana u Cresu, iz samostana uršulinki u Varaždinu, te iz franjevačkih samostana u Omišu i Klanjcu. Održan je i seminar Orguljska glazba 19. i 20. stoljeća voditeljice mr. Natalija Imbrišak⁸.

Seminar liturgijske glazbe, čiji je koordinator bio dr. fra Izak Špralja, obuhvatio je podseminar *Orgulje u liturgiji* čiji su voditelji bili mr. Eduard Kancelar i Jasna Šumak-Picek, prof.⁹, te *Pjevački zbor u liturgiji* čiji je voditelj bio Bojan Pogrmilović, prof. (asistent Matija Podnar)¹⁰. Sudjelovanje je otkazao mr. Anđelko Igrec, pa je te godine izostao podseminar *Improvizacija na orguljama*. U Orguljarsko-restauraorskoj radionici sudjelovali su i polaznici iz Njemačke, a u Arhivističkoj radionici nastavljen je rad u župi Gospe van Grada.

Zanimanje za Orguljašku ljetnu školu u Šibeniku ponovno su pokazali crkveni glazbenici, teolozi, učitelji glazbene kulture, studenti i učenici glazbenih škola, pa ih je na seminarima i radionicama bilo ukupno 3811. Za vježbanje i koncerte pripremile su radionice Heferer i Rastija iz Zagreba dio orgulja u Šibeniku i okolici, pa su svoja nova iskustva u upoznavanju literature za orgulje i glazbe u liturgiji polaznici svih seminara u 2001. mogli pokazati na koncertima¹² održanim 23. kolovoza u crkvi Sv. Josipa Radnika u Ražinama,

24. kolovoza u crkvi Sv. Duha u Tisnom, 25. kolovoza u crkvi Frane u Šibeniku, 26. kolovoza u crkvi Gospe van Grada u Šibeniku, 27. kolovoza u crkvi Uznesenaj Bl. Djevice Marije u Rogoznici Šibenskoj, 28. kolovoza u crkvi Sv. Fane u Šibeniku, 29. kolovoza u franjevačkoj crkvi Gospe od Milosti na Visovcu i 30. kolovoza u katedrali Sv. Jakova u Šibeniku.

Koncert su, prema ustaljenoj praksi, priredili i predavači 20. kolovoza u crkvi Sv. Frane u Šibeniku, u kojoj su 16. kolovoza nastupili Mario Penzar (orgulje), Igor Lešnik (udaraljke) i ansambl Bing-Bang na koncertu pod nazivom »Attaccantilena«, te dva dana kasnije 18. kolovoza orguljaš iz Bologne Andrea Macinanti izvevši dio programa na orguljama Petra Nakića, a dio na suvremenim orguljama tvrtke Heferer. Te su godine Orguljašku ljetnu školu posjetili ugledni stručnjaci iz Italije izražavajući želju za suradnju u budućnosti: fra Fausto d'Antini iz Rima, stručnjak za gregorijansko pjevanje i profesor na Konzervatoriju Cherubini u Firenzi, orguljaš i organolog iz Rima prof. Luigi Chelegin, te organolog iz mjesta Fano Giovannimaria Perucci.

Preživljavanje

Započeti ponovni uzlet Orguljaške ljetne škole bio je u g. 2002. opet usporen i utišan, jer je izostala redovita materijalna potpora grada i Županije, pa je rad devete po redu 13 u kojoj su bila 22 polaznika¹⁴ bio sveden samo na seminar Liturgijska glazba (koordinator dr. fra Izak Špralja) s tri podseminara: *Orgulje u liturgiji*¹⁵ (voditelji Jasna Šumak-Picek, prof. i mr. Eduard Kancelar), *Pjevački zbor u liturgiji* i *Gregorijansko pjevanje* (voditelj obaju bio je mr. Anđelko Igrec). Iako su rad škole pomogli gotovo iste ustanove i poduzeća, ipak su sredstva dostajala tek za uređenje orgulja u crkvi Sv. Josipa Radnika u Ražinama i crkvi Gospe van Grada, pa su u njima održani i koncerti: 29. kolovoza u Šibeniku i 30. kolovoza u Ražinama¹⁶. Polaznici su vježbali i na orguljama u crkvi Sv. Ivana, crkvi Sv. Križa i crkvi Sv. Frane. Orguljarsko-restauratorska radionica djelovala je i ove, kao i g. 2001. u prostori-jama bivše tvornice TEF, a nastavljen je rad

na izradi orgulja u crkvi Sv. Duha.

U okviru Arhivističke radionice nastavljena je obrada arhivske građe u župi Gospe van Grada. Osvrnuvši se na okruglome stolu 31. kolovoza 2002. na sve nedaće koje su pratile rad devete Orguljaške ljetne škole, voditelj Božidar Grga naznačio je tri mogućnosti rada u g. 2003.: ponovnu uspostavu rada svih seminara, rad u smanjenome obimu kao u g. 2002. i prekid rada na neko vrijeme.

Godina 2003. nije značila konačan prestanak rada orguljaške ljetne škole, već opet život u latentnome obliku, odnosno preživljavanje u okviru Orguljarsko-restauratorske i Arhivističke radionice. Ukupno 11 polaznika boravilo je u Šibeniku u dva termina: od 28. srpnja do 9. kolovoza 2003. troje u Arhivističkoj radionici, te njih osmero u Orguljarsko-restauratorskoj od 17. do 31. kolovoza. Radovi na izradi orgulja u crkvi Sv. Duha nastavljeni su unatoč oslabljenome dotoku sredstava, a kako se negdje trebala odvijati dogovorena stručna obrada zbirke muzikalija iz katedrale (u kojoj prema procjeni biskupa ne postoje zadovoljavajući uvjeti za timski rad), u crkvi Sv. Duha pronađen je pogodan prostor za obje radionice. Jedini koncert u okviru desete orguljaške ljetne škole priredila je mr. Natalija Imbrišak 28. kolovoza 2003. u katedrali Sv. Jakova s djelima Josipa Vrhovskog, Louisa Nicolasa Clerambaulta, Johanna Sebastiana Bacha i Leona Boellmanna.

Nova nada

S novim poletom i nadom u opstojnost krenuli su u g. 2004. priređivači u pripreme jedanaeste Orguljaške ljetne škole u Šibeniku. Nemogućnost smještaja polaznika u Centru za odgoj i obrazovanje djece i omladine u Šibeniku odredila je odvijanje škole opet u dva termina: od 19. do 31. srpnja svih seminara i Arhivističke radionice, te od 17. do 31. kolovoza Orguljarsko-restauratorske radionice u kojoj su bila četiri polaznika. Voditelji Wolfgang Braun i Tihomil Horvat nastavili su u Šibeniku-u novim prostorijama u krugu samostana Sv. Frane-započeti posao izrade (kopije) renesansnih i obnove baroknih Lupinijevih orgulja.

Od trideset polaznika u mjesecu srpnju četvero je bilo u Arhivističkoj radionici, a ostali su pohađali seminare Glazba renesanse i baroka (voditelj izv. prof. Mario Penzar), Iz hrvatskih glazbenih arhiva (red. prof. Emin Armano) i Liturgijska glazba (koordinator dr. fra Izak Špralja) s podseminarima Orgulje u liturgiji (voditelji Jasna Šumak-Picek, prof. i mr. Eduard Kancelar), Pjevački zbor u liturgiji i Gregorijansko pjevanje (voditelj mr. Anđelko Igrec). Prvi nastup zbor je održao u katedrali Sv. Jakova na sam blagdan sveca-zaštitnika 25. srpnja 2004., a dosege nastave i osobnoga rada pokazali su sudionici seminara na koncertima u crkvi Sv. Josipa Radnika u Ražinama 27. srpnja, u crkvi Sv. - Frane 28. srpnja, te u katedrali Sv. Jakova 29. srpnja. Zbor je nastupio i u petak 30. srpnja 2004. u crkvi Sv. Križa u Šibeniku prigodom predaje gvardijanu franjevačkoga samostana na otoku Krapnju restaurirane pjesmarice Atanzija Grgičevića »Pisni za najpoglavitiije, najsvetije i najveselije dni svega godišća složene i kako se u organe s jednim glasom spivati mogu, napravljene« tiskane u Beču g. 1635.17 Ovaj jedini potpuni primjerak (iako mu manjka naslovna stranica) uz još dva sačuvana u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici i Državnome arhivu u Zagrebu, otkrio je g. 1998. za posjeta Krapnju dr. don Miho Demović, utvrdivši da je riječ o bibliofilskome izdanju iz 17., a ne - kako su vlasnici pjesmarice izloživši ga u postavu naveli - iz 18. stoljeća. Restauracija pjesmarice obavljena je u Državnome arhivu u Zagrebu u sklopu projekta dr. Ennia Stipčevića »Spomenici starije hrvatske glazbe«.

Priredena su još da koncerta u crkvi Sv. Frane: 26. srpnja 2004. nastupila je sopranistica iz Čilea Cecilia Frigerio uz orguljsku pratnju Maria Penzara, a 30. srpnja nastupili su gosti iz Švedske Hakan Lewin (altsaksofon) i Johannes Landgren (orgulje) s programom pod nazivom »U spomen Dukeu Ellingtonu i njegovim Sakralnim koncertima«. U okviru Arhivističke radionice gotovo je u potpunosti dovršena obrada zbirke muzikalija iz katedrale Sv. Jakova: popis prema pravilima projekta RISM18. Tridesetak polaznika odazvalo se pozivu

na već spomenutu osnivačku skupštinu Udruženja građana Organološko društvo »Organum« Šibenik koja će, nadajmo se, značiti kraj neizvjesnosti opstanka i novi zamah u radu na očuvanju vrijednih orgulja u Šibeniku i okolini.

BILJEŠKE

- ¹ Vidi. Miloš Lalošević, Orguljaška ljetna škola – Šibenik, u: Sv. Cecilija, 64/1994, 3, 83-84. Božidar Grga, Prikaz druge godine rada Orguljaške ljetne škole u Šibeniku, u: Sv. Cecilija, 65/1995, 4, 104-106. Božidar Grga, Prikaz treće godine rada Orguljaške ljetne škole, Šibenik, u: Sv. Cecilija, 66/1996, 4, 110-112. Božidar Grga, Prikaz četvrte godine rada Orguljaške ljetne škole u Šibeniku (18. kolovoza – 1. rujna 1997.), u: Sv. Cecilija, 67/1997, 4, 114-117. Božidar Grga, Orguljaška ljetna škola – Šibenik (godina V), u: Sv. Cecilija, 68/1998, 2, 57-58. Božidar Grga, prikaz pete godine rada Orguljaške ljetne škole u Šibeniku (17. kolovoza – 1. rujna 1998.), u: Sv. Cecilija, 69/1999, 1, 15-18. Božidar Grga, Prikaz šeste godine rada Orguljaške ljetne škole u Šibeniku (17. – 31. kolovoza 1999.), u: Sv. Cecilija, 69/1999, 4, 114-117.
- ² Božidar Grga, Prikaz četvrte godine..., u: Sv. Cecilija, 67/1997, 4., 117.
- ³ Usp. Božidar Grga, Prikaz šeste godine..., u: Sv. Cecilija, 69/1999, 4, 116.
- ⁴ Svi ciljevi društvas navedeni su u Čl. 9. Statuta Udruženja građana Organološko društvo »Organum« Šibenik prihvaćenog na osnivačkoj skupštini održanoj 22. srpnja 2004. u Šibeniku
- ⁵ Svi podaci o programima ostvarenim za vrijeme Osme orguljaške ljetne škole navedeni su prema rukopisu: Božidar Grga, Prikaz osme godine rada Orguljaške ljetne škole u Šibeniku (17. – 31. kolovoza 2001.). Šibenik, 30. listopada 2001.
- ⁶ Obradene su skladbe: Concerto C-dur, Partita g-mol, partite diverse sopra »O Gott, du frommer Gott«, Tokata, Adagio i fuga u C-duru Johanna Sebastiana Bacha, Ach, Herr mich armen Sünder, Preludij i fuga u g-molu i Preludij i fuga u D-duru Dietricha Buxtehudea, Bergsmasca i Partite sopra Passdacagli Girolama Frescobaldia, Toccata sexta i Toccata ocava Georga Muffata i Fantasia Chromatica Jana Petera Sweelincka.
- ⁷ Obradene su skladbe: Quia respexit J. S. Bacha, Per a gloria d'adorarvi G. B. Bononcinia, Agnus dei i Benedictus W. A. Mozarta i Koncert br. 3 za obou i orkestar, Lascia ch'io piango i Wie lieblich ist der Botten Schritt G. F. Händela.
- ⁸ Skladbe odabrane za proučavanje i izvedbu: O Welt, ich muss dich lassen i Preludij

i fuga u g-molu Johannesa Brahmsa, Andantino (iz ciklusa L'Organiste) i Piece héroïque Césara Francka, Preludij op. 59 br. 2, Toccata, op. 59 br. 3 i Melodia, op. 59 Maxa Regera, Scherzetto (iz ciklusa Pieces en style libre, op. 31) Louisa Viernea, Concert Piece F. Peetersa, stavak po izboru iz ciklusa la Nativité du Seigneur Olivier Messiaena, stavak po izboru iz ciklusa Momenti d'Organo Petra Ebena, dva verseta (po izboru) iz ciklusa 10 verseta Nikše Njirića, Fantazija za orgulje Davora Bobića, Pjesma stvorova, Partita, Tri minijature Anđelka Klobučara i jedan preludij (po izboru) iz ciklusa 7 preludija Branka Lazarina.

- ⁹ Program je bio sljedeći: Predigre pučkim popijevkama, Liturgijska pjesmarica »Pjevajte Gospodinu pjesmu novu« br. 180, 165, 316, 350, 364, 503, 559, 600, 762, predigre s antifonom br. 222, 527, 519 i 534; Preludiji na koralne (gregorijanske) teme 1-11 Stanislava Prepreka i tri predigre iz Osam malih predigri i fuga J. S. Bacha.
- ¹⁰ Program su činile skladbe: Vexilla Regis prodeunt G. P. da Palestrine, koralni br. 2, 12, 23, 32, 35, 42 i 43 J. S. Bacha, Tantum ergo, magnificat i Amen Umerta Pieronia, Hvali duše moja Gospoda Krste Odaka i Ave Maria Dinka Fia.
- ¹¹ U prikazu rada osme Orguljaške ljetne škole navedeni su svi polaznici, pa se popis može priložiti.
- ¹² Ranijih godina bili su u okviru opširnih izvješća navedeni svi programi konerata.
- ¹³ Podaci o devetoj Orguljaškoj ljetnoj školi preuzeti su iz rukopisa: Božidar Grga, Prikaz devete godine rada orguljaške ljetne škole (17.–31. kolovoza 2002.). Šibenik, 2002.
- ¹⁴ Potpuni popis imena sudionika moguće je priložiti ovome izvješću.
- ¹⁵ Voditelji su odabrali sljedeće skladbe: Minijature (V. Kolander: Predigra; F. Dugan, st.: Minijature G-dur i B-dur; S. Preprek: Predigre), Predigre (I. Kokot: Preludij, M. Martinjak: Tama je svud; skladba za orgule po izboru polaznika), Koralni (F. Lučić: Zdravo Djevo čista; s. L. Kozinović: Marijo, Majko ljubljena; koral po izboru polaznika); Popijevka/misa (po izboru polaznika).
- ¹⁶ Programi koncerata navedeni su u prikazu rada škole autora Božidara Grga.
- ¹⁷ Vijest o pronalasku pjesmarice objavljena je u članku: IKA, Otkrivena pjesmarica iz godine 1635. u časopisu Sveta Cecilija, 68/1998, 3, 87.
- ¹⁸ Répertoire International des Sources Musicales (Međunarodni repertoar glazbenih izvora)